

Na osnovu člana 116 stav 1 tačka 14 Zakona o energetici ("Službeni list CG", broj 5/16) i člana 33 Statuta DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica, broj 10-00-32877 od 23.06.2016 godine, Odbor direktora na sjednici održanoj 27.januara 2017. godine, utvrdio je

PRAVILA za sprovođenje postupka otkrivanja, utvrđivanja i sprječavanja neovlašćenog korišćenja električne energije

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

- (1) Ovim pravilima propisuje se:
- 1) način i postupak otkrivanja, utvrđivanja i dokazivanja neovlašćenog korišćenja električne energije;
 - 2) plan stalnih, privremenih i dodatnih mjerenja;
 - 3) način obrađivanja prikupljenih podataka;
 - 4) način čuvanja povjerljivosti podataka;
 - 5) unutrašnje mjere u energetske subjektima za sprječavanje nepravilnosti vezanih za neovlašćeno korišćenje električne energije;
 - 6) način edukacije javnosti;
 - 7) druge mjere i radnje potrebne za efikasno sprječavanje neovlašćenog korišćenja električne energije od strane DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica (u daljem tekstu: CEDIS).
- (2) Neovlašćeno korišćenje električne energije utvrđeno je članom 222 stav 2 Zakona o energetici (u daljem tekstu: Zakon).

Član 2

Ova pravila primjenjuju se u distributivnim područjima u kojima djelatnost distribucije električne energije vrši CEDIS, a odnose se na kontrolu mjerenja kod svih korisnika električne energije sa direktnim, poluindirektnim i indirektnim mjerenjima na naponu do i zaključno sa 35kV.

Član 3

- (1) Izrazi koji se koriste u ovim pravilima imaju značenje utvrđeno Zakonom.
- (2) U ovim pravilima koriste se i izrazi koji imaju sljedeće značenje:
- 1) **AMM sistem** je sistem za daljinsko očitavanje i upravljanje brojilima;
 - 2) **AMM brojilo** je mikroprocesorsko brojilo za mjerenje utroška električne energije koje je pripremljeno za punu integraciju u AMM sistemu;
 - 3) **bilansno mjerno mjesto** je mjerno mjesto na kojem se vrši monitoring tokova električne energije na svim naponskim nivoima u cilju internog praćenja gubitaka, opterećenja na transformatorima i pripadajućoj mreži, kvaliteta električne energije i svih ostalih raspoloživih performansi mreže;
 - 4) **ZZMCG** je Zavod za metrologiju Crne Gore;
 - 5) **kritični alarm na brojilu** je alarm automatski generisan u brojilu i evidentiran u AMM sistemu usljed privremenog ili trajnog oštećenja mjernog sklopa, mikroprocesora ili modema brojila;
 - 6) **mjerno mjesto** je mjesto na kome se mjeri preuzeta, odnosno predata električna energija i snaga;
 - 7) **mjerni transformatori** su uređaji koji transformišu vrijednosti visokih napona ili struja na vrijednosti koje su prikladne za mjerenje;
 - 8) **mjerna oprema su** mjerni uređaji (brojila električne energije), strujni i naponski mjerni

transformatori i pomoćna mjerna oprema: spojni vodovi, osigurači, uređaji za upravljanje tarifama, limitatori, komunikacioni uređaji, uređaji za registrovanje aktivne i reaktivne snage i sumarnih obračunskih veličina, priključne kleme i sl.

II NAČIN I POSTUPAK OTKRIVANJA NEOVLAŠĆENOG KORIŠĆENJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 4

- (1) Otkrivanje neovlašćenog korišćenja električne energije vrši se kontrolom mjernog mjesta.
- (2) Kontrola iz stava 1 ovog člana vrši se na osnovu:
 - 1) utvrđenog plana o kontroli mjerenja kod korisnika;
 - 2) analize izmjerene električne energije po naponskim nivoima i poređenjem sa potrošnjom u odgovarajućem uporednom periodu;
 - 3) pojave "kritičnih alarma na brojilu" i poređenjem potrošnje i profila opterećenja u AMM sistemu;
 - 4) analize bilansa električne energije po izvodima iz TS x/0,4 i/ili cijele TS i mjerene energije za isti skup korisnika;
 - 5) prijave zaposlenih koji vrše očitavanja i kontrole mjernih mjesta (za one korisnike za koje postoji sumnja da neovlašćeno ili nepravilno, nenamjenski koriste električnu energiju);
 - 6) dodatnih kontrola koje nijesu obuhvaćene planom kontrola i koje se vrše u cilju sprječavanja ponovnog neovlašćenog korišćenja električne energije;
 - 7) podataka snabdjevača, koji ukazuju na nepravilnosti u pogledu potrošnje;
 - 8) prijave koju podnosi snabdjevač;
 - 9) prijave koju podnosi korisnik ili treće lice.

Član 5

- (1) Ovlašćeno lice CEDIS izdaje radni nalog za kontrolu konkretnog mjernog mjesta.
- (2) Ovlašćeno lice CEDIS može izdati radni nalog za kontrolu više mjernih mjesta.
- (3) Radni nalog iz stava 2 ovog člana sadrži spisak svih priključaka i mjernih mjesta, koja treba kontrolisati.
- (4) Kontrolu mjernog mjesta vrši ekipa, sastavljena od najmanje dva stručno osposobljena lica zaposlena u CEDIS.

Član 6

- (1) Kontrola mjernog mjesta se, po pravilu, vrši u prisustvu vlasnika objekta ili korisnika objekta, a bez prisustva samo u slučaju da njegovo prisustvo nije moguće obezbijediti, što se konstatuje u zapisniku.
- (2) U slučaju sumnje u postojanje neovlašćenog korišćenja električne energije, kontrola se vrši bez prethodne najave, a prisustvo vlasnika objekta ili korisnika objekta se obezbjeđuje na mjestu kontrole.
- (3) Prisustvo iz stava 2 ovog člana obezbjeđuje se direktno na licu mjesta ili telefonskim putem.
- (4) Ako se vlasnik objekta odnosno korisnik objekta ne odazove pozivu da prisustvuje kontroli ili se njegovo prisustvo ne može obezbijediti, kontrola će se izvršiti bez njegovog prisustva.

Član 7

- (1) Ovlašćena lica koja vrše kontrolu mjernog mjesta dužna su da licu kod kojeg se vrši kontrola daju na uvid službenu legitimaciju.
- (2) Ovlašćena lica iz stav 1 ovog člana dužna su da lice kod kojeg se vrši kontrola obavijeste da je obavezno da omogući slobodan i nesmetan pristup mjernim uređajima i instalacijama, kao i mjestu priključka.
- (3) Na početku kontrole vrši se identifikacija lica koje prisustvuje kontroli evidencijom sljedećih podataka:
 - 1) za fizička lica: ime i prezime, adresa, JMBG, zanimanje i broj telefona, da li je vlasnik, zakupac ili korisnik objekta;
 - 2) za pravna lica: puni naziv pravnog lica/preduzetnika, adresa poslovnog objekta, jedinstveni identifikacioni broj pravnog lica, ime i prezime odgovornog lica i ime i prezime ovlašćenog predstavnika koji prisustvuje kontroli, da li je vlasnik, zakupac ili korisnik objekta.

Član 8

- (1) Ako vlasnik objekta, odnosno korisnik objekta ne dozvoljava pristup i kontrolu mjernog mjesta, ovlašćena lica koja vrše kontrolu dužna su da:
 - 1) ga upozore da se protiv njega može pokrenuti prekršajni postupak u skladu sa zakonom;
 - 2) bez odlaganja obavijeste neposrednog rukovodioca, koji je izdao nalog za kontrolu, da su od strane vlasnika objekta, odnosno korisnika objekta spriječeni da izvrše kontrolu;
 - 3) ostanu na mjestu kontrole ili u njegovoj neposrednoj blizini do dolaska ovlašćenih lica nadležnih organa ili dobijanja drugog naloga od neposrednog rukovodioca.
- (2) Neposredni rukovodilac koji je izdao nalog za kontrolu, ili lice koje je ispred CEDIS zaduženo za komunikaciju sa ovlašćenim licima policije bez odlaganja će, u skladu sa dogovorenom procedurom, zatražiti angažovanje ovlašćenih lica policije i o tome obavijestiti ekipu za kontrolu.
- (3) Nakon dolaska ovlašćenih lica policije odnosno nadležnih organa kontrola mjernog mjesta se nastavlja.

III POSTUPAK I NAČIN UTVRĐIVANJA NEOVLAŠĆENOG KORIŠĆENJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 9

- (1) Kontrola mjernog mjesta podrazumijeva:
 - 1) kontrolu evidentiranih podataka vlasnika objekata ili korisnika objekata u bazi podataka CEDIS;
 - 2) utvrđivanje pripadnosti kategoriji potrošnje;
 - 3) pregled svih priključnih mjesta u objektu u cilju utvrđivanja ispravnosti mjerenja;
 - 4) vizuelnu kontrolu koja obuhvata provjeru distributivnih i plombi ZZMCG, kao i pregled radi utvrđivanja eventualnih fizičkih oštećenja;
 - 5) pregled načina priključenja mjernog uređaja na distributivni sistem električne energije u cilju utvrđivanja ispravnosti registrovanja cjelokupnog utroška električne energije;
 - 6) provjeru sekundarnih veza mjernih transformatora kod poluindirektnih i indirektnih

mjernih uređaja;

- 7) provjeru podataka dostupnih na displeju mjerne opreme;
 - 8) provjeru ispravnosti očitavanja mjerne opreme upoređivanjem podataka iz baze CEDIS sa podacima iz registara potrošnje na brojilu;
 - 9) ispitivanje rada mjerne opreme prenosivim uređajima za kontrolu mjerne opreme na terenu, a naročito:
 - a) prisustvo faznih napona i struja na brojilu;
 - b) trenutne vrijednosti opterećenja po fazama i zbirno;
 - c) vektorski dijagram struja i napona;
 - d) grešku mjerenja mjerne opreme;
 - e) provjere strujnih i naponskih mjernih transformatora.
- (2) Prilikom svake kontrole ekipa za kontrolu postupa u skladu sa stavom 1 tač. 1 do 7 ovog člana.
- (3) Ako se kontrolom iz stava 2 ovog člana ne utvdi postojanje neovlašćenog korišćenja električne energije, a postoji sumnja u ispravnost mjerenja, ekipa za kontrolu postupa u skladu sa stavom 1 tač. 8 i 9 ovog člana.

Član 10

- (1) Prilikom kontrole mjernog mjesta ekipa za kontrolu sačinjava zapisnik o kontroli mjernog mjesta.
- (2) Zapisnik iz stava 1 ovog člana sadrži podatke o: kupcu, mjernom mjestu, mjernoj garnituri, stanju mjernog mjesta, opisu zatečenog stanja, kao i napomenu ili primjedbe korisnika ili ovlašćenog predstavnika korisnika.
- (3) Podatke iz stava 2 ovog člana ovlašćeno lica unosi u skladu sa zatečenim stanjem.
- (4) Ako vlasnik objekta odnosno korisnik objekta ne dozvoli kontrolu mjernog mjesta, to se unosi u zapisnik, a takođe se navodi na koji način je ekipa za kontrolu spriječena da izvrši kontrolu mjernog mjesta i sve aktivnosti koje su preduzete u cilju izvršenja kontrole.
- (5) Ekipa za kontrolu upoznaje korisnika sa sadržinom zapisnika, unosi primjedbe korisnika, ako ih ima, odnosno konstatuje da korisnik nema primjedbi.
- (6) Zapisnik o kontroli mjernog mjesta potpisuje korisnik i članovi ekipe koja vrši kontrolu.
- (7) Ako korisnik odbija da potpiše zapisnik ili se udalji prije potpisivanja to se evidentira u zapisnik.
- (8) U zapisniku se navodi lice kojem je uručen primjerak istog ili mjesto ostavljanja zapisnika ako se uručivanje nije moglo neposredno izvršiti vlasniku objekta odnosno korisniku objekta.
- (9) Ako je kontrolom otkriveno neovlašćeno korišćenje električne energije zapisnik se dostavlja i nadležnim organizacionim djelovima CEDIS u cilju:
 - 1) obračuna neovlašćene potrošnje u skladu sa metodologijom, kojom je uređen obračun i naplata neovlašćeno preuzete električne energije;
 - 2) pokretanja postupka u skladu sa zakonom.
- (10) U rubrici "napomena" navodi se koje su mjere preduzete na licu mjesta kako bi se onemogućilo dalje neovlašćeno korišćenje električne energije.
- (11) CEDIS je dužan da o utvrđenom neovlašćenom korišćenju električne energije obavijesti snabdjevača.

Član 11

(1) Ako se kontrolom iz člana 9 ovih pravila utvrdi neovlašćeno korišćenje električne energije ekipa CEDIS dužna je da:

- 1) sačini skicu i/ili foto elaborat mjernog mjesta sa nepravilnostima;
- 2) izvrši obustavu isporuke električne energije;
- 3) mjerno mjesto i/ili mjesto priključka na distributivni sistem plombira plombom CEDIS;
- 4) vlasnika objekta odnosno korisnika objekta, odgovorno lice ili ovlašćenog predstavnika koji prisustvuje kontroli upozna sa pravom na ponovno priključenje, u skladu sa pravilima kojima je uređeno funkcionisanje distributivnog sistema električne energije i metodologijom kojom je uređen obračun i naplata neovlašćeno preuzete električne energije, uz upozorenje da u slučaju samovoljnog priključenja čini krivično djelo;
- 5) sačini zapisnik iz člana 10 stav 1 ovih pravila, u kojem se navode i dokazi koji se prilažu uz zapisnik;

(2) Dokaze iz stava 1 ovog člana CEDIS je dužan da čuva u cilju upotrebe u postupku koji pokreće protiv korisnika zbog neovlašćenog korišćenja električne energije.

(3) Dokumentacija i dokazi prikupljeni u postupku otkrivanja i utvrđivanja neovlašćenog korišćenja električne energije dostavljaju se organizacionom dijelu CEDIS za pravna pitanja koji u zavisnosti od pojedinačnog slučaja podnosi:

- 1) krivičnu prijavu;
- 2) tužbu;
- 3) zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Član 12

(1) Ako kontrolom iz člana 9 ovih pravila nijesu utvrđene nepravilnosti na mjernom mjestu, CEDIS je dužan da plombira mjerno mjesto i sačini zapisnik iz člana 10 stav 1 ovih pravila.

(2) Ako kontrolom iz člana 9 ovih pravila nije utvrđeno neovlašćeno korišćenje električne energije ali postoji neispravnost na mjernom mjestu CEDIS je dužan da mjerno mjesto dovode u ispravno stanje, plombira i sačini zapisnik iz člana 10 stav 1 ovih pravila.

IV POSTUPAK I NAČIN DOKAZIVANJA NEOVLAŠĆENOG KORIŠĆENJA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 13

Neovlašćeno korišćenje električne energije postoji u slučaju:

- 1) samovoljnog priključenja na distributivni sistem električne energije;
- 2) korišćenja električne energije preko mjernog mjesta bez ili sa oštećenom plombom ZZMCG;
- 3) korišćenje električne energije preko mjernog mjesta bez ili sa oštećenom plombom CEDIS;
- 4) korišćenje električne energije mimo mjerne opreme;
- 5) neovlašćenog izvođenja intervencija na mjernoj opremi.

Član 14

(1) Samovoljno priključenje na distributivni sistem električne energije je:

- 1) korišćenje električne energije bez zaključenog ugovora o priključenju i ugovora o

snabdijevanju;

2) priključenje nakon isključenja od strane CEDIS;

3) priključenje nakon rekonstrukcije objekta kojom je došlo do promjene snage korisnika ili priključenje nakon premještanja mjernog ormara ili zamjene kućnog priključka.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana CEDIS je dužan da postupi u skladu sa članom 11 ovih pravila.

Član 15

(1) Ako je na mjernoj opremi plomba oštećena ili je nema, odnosno ako je prekinuta žica plombe ZZMCG, a ukupna potrošnja električne energije se ne registruje, CEDIS je dužan da postupi u skladu sa članom 11 ovih pravila.

(2) Ako postoji sumnja u ispravnost plombe ZZMCG, CEDIS vrši zamjenu mjernog uređaja i isti dostavlja na vještačenje ZZMCG ili drugoj nadležnoj instituciji.

(3) Skidanje plombe ZZMCG sa mjerne opreme vrše ovlaštena lica ZZMCG.

Član 16

(1) Ako se kontrolom mjernog mjesta utvrdi da se električne energije ne registruje, ekipa za kontrolu postupa u skladu sa članom 11 ovih pravila.

(2) Ako se kontrolom mjernog mjesta utvrdi da se električne energije registruje, ekipa za kontrolu postupa u skladu sa članom 12 ovih pravila.

(3) Ako se kontrolom mjernog mjesta utvrdi da korisnik koristi električnu energiju mimo mjerne opreme CEDIS postupa u skladu sa članom 11 ovih pravila.

Član 17

(1) Neovlaštena intervencija na mjernoj opremi podrazumijeva protivpravnu radnju kojom se narušavaju metrološke karakteristike mjerne opreme i ispravno registrovanje energetskih veličina.

(2) Ako je intervencija iz stava 1 ovog člana izvršena na AMM brojilu CEDIS je dužan da sačini izvještaj o AMM brojilu, koji sadrži sve podatke koje omogućava AMM brojilo i AMM centar, i služe za obračun neovlašćeno preuzete električne energije u skladu sa metodologijom koja uređuje obračun i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije.

(3) U slučaju iz stava 1 ovog člana CEDIS postupa u skladu sa članom 11 ovih pravila.

V OBRAĐIVANJE PRIKUPLJENIH PODATAKA

Član 18

(1) Prikupljeni podaci koji se odnose na neovlašćeno korišćenje električne energije obrađuju se u poslovno - informacionom sistemu CEDIS.

(2) Nadležni organizacioni djelovi CEDIS vode posebnu evidenciju za neovlašćeno korišćenje električne energije, koja sadrži:

1) vrstu neovlašćenog korišćenja električne energije;

2) geografsku (region) cjelinu u kojoj je otkriveno neovlašćeno korišćenje električne energije;

3) iznos fakturisane i naplaćene neovlašćeno korišćenje električne energije;

4) broj podnijetih krivičnih prijava,

5) broj podnijetih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka,

6) broj podnijetih tužbi, i

7) broj podnijetih predloga za izvršenje.

(3) Ažuriranje podataka iz stava 2 ovog člana vrši se na osnovu podataka organizacionog

dijela CEDIS zaduženog za poslove mjerenja i kontrole.

VI ČUVANJE POVJERLJIVOSTI PODATAKA

Član 19

- (1) Podaci koji se odnose na neovlašćeno korišćenje električne energije sastavni su segment Billing sistema.
- (2) Podaci iz stava 1 ovog člana čuvaju se najmanje deset godina, a koriste se za službene potrebe CEDIS i potrebe nadležnih organa u vezi sa postupcima koji se pokreću zbog neovlašćenog korišćenja električne energije.
- (3) Podaci se štite:
 - 1) na mrežnom/transportnom nivou podaci se štite kako iz eksterne (javne) tako i iz redundantnim "firewall" sistemima u centralnom, distributivnim i pristupnim segmentima mreže, vršeći filtriranje kompletnog saobraćaja u skladu sa pravima pristupa koja proizilaze iz fizičkog i logičkog segmentiranja mreže, dozvoljenih mrežnih protokola i portova komunikacije, pravila rutiranja i pravila pristupa;
 - 2) na aplikativnom dijelu, dodjelom ograničenih prava pristupa za korisnike aplikacije iz administrativnog i poslovnog segmenta;
 - 3) u dijelu baze, dodjelom ograničenih prava pristupa za korisnike iz administrativnog segmenta;
 - 4) internom kompanijskom backup strategijom.

VII UNUTRAŠNJE MJERE ZA SPRJEČAVANJE NEPRAVILNOSTI VEZANIH ZA NEOVLAŠĆENO KORIŠĆENJE ELEKTRIČNE ENERGIJE

Član 20

- (1) U cilju sprječavanja neovlašćenog korišćenja električne energije CEDIS:
 - 1) organizuje stalnu edukaciju zaposlenih koji rade na poslovima utvrđivanja neovlašćenog korišćenja električne energije, organizovanjem odgovarajućih treninga i seminara;
 - 2) vrši nabavku savremene opreme za efikasno otkrivanje neovlašćene potrošnje;
 - 3) organizuje i sprovodi ponovne kontrole kod korisnika kod kojih je prethodno utvrđeno neovlašćeno korišćenje električne energije.
- (2) Ako je zaposleni u CEDIS u saznanju da postoji, ili sumnja da postoji neovlašćeno korišćenje električne energije na mjernom mjestu, dužan je obavijestiti odgovorno lice za poslove mjerenja, koje po proceduri organizuje kontrolu mjernog mjesta.

VIII NAČIN EDUKACIJE JAVNOSTI

Član 21

Edukacija javnosti sprovodi se:

- 1) dostavljanjem flajera uz račun za električnu energiju;
- 2) informativnim brošurama;
- 3) informisanjem putem sajta;
- 4) saopštenjima putem medija;
- 5) omogućavanjem prijavljivanja neovlašćenog korišćenja električne energije putem besplatnih poziva Call centru ili podnošenjem anonimnih prijava ili prijavom na internet

- stranici CEDIS;
- 6) objavljivanjem polugodišnjih izvještaja o neovlašćenom korišćenju električne energije na internet stranici CEDIS.

IX PLAN STALNIH, PRIVREMENIH I DODATNIH MJERA

Član 22

- (1) CEDIS je dužan da sva obračunska mjerna mjesta kod korisnika kod kojih se snaga mjeri kontroliše najmanje jednom godišnje.
- (2) CEDIS je dužan da sva obračunska mjerna mjesta kod korisnika kod koji se snaga ne mjeri kontroliše najmanje jednom u toku važenja roka ovjere mjernog uređaja.
- (3) CEDIS je dužan da najmanje jednom u dvije godine kontroliše bilansna mjerna mjesta.

Član 23

Kontrola mjernih mjesta kod korisnika, osim u slučajevima iz člana 4 ovih pravila vrši se na zahtjev korisnika ili snabdjevača.

Član 24

CEDIS dužan je da privremena mjerna mjesta na svim naponskim nivoima kontroliše prilikom priključenja i isključenja sa distributivnog sistema.

X ZAVRŠNA ODREDBA

Član 25

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj:

U Podgorici, 00. januara 2017. godine

**Predsjednik Odbora direktora
Miodrag Čanović, dipl.el.ing.**